บทคัดย่อ

การที่บุคคลใดจะเข้าทำนิติกรรมสัญญา หรือดำเนินธุรกรรมอย่างใดๆ นั้น คู่กรณีที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายย่อมต้องการพยานหลักฐานรับรองเพื่อให้แน่ใจว่าสิทธิ หรือข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งได้เกิดขึ้นจริง เพื่อให้มั่นใจได้ว่าหากตนเข้าทำนิติกรรมสัญญา หรือธุรกรรมผูกพันตนด้วยแล้ว จะไม่เกิดปัญหาข้อพิพาทตามมาในภายหลัง

ในปัจจุบันเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจเป็นพยานตามกฎหมายไทยนั้นโดยมากมักจะเป็นเจ้าพนักงานซึ่งเป็นข้าราชการเป็นหลัก ซึ่งในแต่ละวันเจ้าพนักงานต่างๆ เหล่านี้ย่อมมีปริมาณงานที่ต้องทำเป็นจำนวนมาก ทำให้ไม่อาจตรวจเอกสารต่างๆ ที่ประชาชนมายื่นเพื่อขอให้รับรอง หรือเพื่อให้ดำเนินการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมได้อย่างละเอียดถี่ถ้วน เป็นผลให้เกิดการรับรองสิทธิ สถานะ ข้อเท็จจริง หรือดำเนินการจดทะเบียนไปโดยผิดพลาด และส่งผลกระทบต่อคู่กรณีที่เกี่ยวข้องกับเอกสารหรือเกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนนั้น นอกจากนี้อำนาจในการเป็นพยานของเจ้าพนักงานต่างๆ นั้น ก็เกิดโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายแต่ละฉบับแตกต่างกันไป ซึ่งอำนาจของเจ้าพนักงานเหล่านี้ ย่อมจำกัดแต่เฉพาะในขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจไว้เท่านั้น

ในต่างประเทศนั้น จะมีระบบเจ้าพนักงานผู้ทำหน้าที่เป็นพยานตามกฎหมายเป็นวิชาชีพอีกวิชาชีพหนึ่งโดยเฉพาะ เรียกว่า "โนตารี" แบ่งออกเป็น 2 ระบบใหญ่ๆ ด้วยกัน คือ โนตารีในกลุ่มประเทศคอมมอนลอว์ และโนตารีในระบบซีวิลลอว์ มีอำนาจทำคำรับรองสิทธิรับรองข้อเท็จจริงต่างๆ ตามที่กฎหมายของแต่ละระบบจะให้อำนาจไว้ นอกจากนี้หากเป็นโนตารีในระบบซีวิลลอว์ หรือที่เรียกว่า “ละตินโนตารี”แล้ว ยังมีอำนาจจัดทำและเก็บหลักฐานแห่งนิติกรรมสำคัญๆ ที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งมีหน้าที่รับรองสิทธิตามกฎหมายของบุคคลและนิติสัมพันธ์ นอกจากนี้โนตารียังมีอำนาจทำหนังสือบังคับในเรื่องที่กฎหมายกำหนด หรือหนังสือสำคัญอันเป็นหลักฐานแห่งนิติกรรม ซึ่งหากคู่กรณียินยอมหรือตกลงกันไว้ล่วงหน้าแล้ว ก็สามารถใช้บังคับได้เลยโดยไม่ต้องขึ้นศาลอีกด้วย

สำหรับในประเทศไทยนั้น ปัจจุบันยังมิได้มีการจัดตั้งระบบเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจเป็นพยาน หรือโนตารีอย่างเช่นในต่างประเทศ โดยหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับโนตารีของต่างประเทศนั้น คือกรมการกงสุล กระทรวงต่างประเทศ อย่างไรก็ดีการรับรองเอกสารของกรมการกงสุล กระทรวงต่างประเทศนั้นก็ยังไม่ครอบคลุมถึงการรับรองพยานหลักฐานทุกรูปแบบดังเช่นที่โนตารีในต่างประเทศมีอำนาจ นอกจากนี้ยังมีทนายความผู้ทำคำรับรองลายมือชื่อและเอกสาร

ซึ่งจัดตั้งโดยสภาทนายความ กำหนดให้มีหน้าที่บันทึกและรับรองเอกสาร นิติกรรม ข้อเท็จจริง และบุคคล อย่างไรก็ดียังไม่มีกฎหมายออกมารองรับอำนาจดังกล่าว

ส่วนในกรณีการรับรองหลักฐานแสดงสิทธิ สถานะ และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบริษัทจำกัดนั้น ปัจจุบันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ซึ่งผู้เขียนพบว่ายังคงมีข้อขัดข้องอยู่บางประการ โดยสามารถสรุปประเด็นปัญหาได้ ดังนี้

<u>ประเด็นแรก</u> เรื่องการมอบอำนาจของบริษัท พบปัญหาในกรณีที่ผู้แทนนิติบุคคลหรือกรรมการของบริษัทได้มอบอำนาจไปโดยที่ตนเองไม่มีอำนาจตามกฎหมายหรือข้อบังคับในการกระทำการผูกพันบริษัท บริษัทจึงอาจปฏิเสธได้ว่าการกระทำของผู้รับมอบอำนาจมิใช่การกระทำของตน ส่งผลให้บุคคลภายนอกซึ่งได้เข้าผูกพันตนทำนิติกรรม หรือเข้ากระทำการอย่างใดๆ ด้วยไม่อาจเรียกร้องสิทธิต่างๆ ที่ตนพึงมีจากนิติกรรม หรือการกระทำนั้นเอาจากบริษัทได้

<u>ประเด็นที่สอง</u> เรื่องการจดทะเบียนบริษัท ประเด็นปัญหาแรกที่พบคือ ในกรณีการเรียกให้ชำระเงินค่าหุ้นก่อนจัดตั้งบริษัทนั้น ตามระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยการจดทะเบียนหุ้นส่วนและบริษัท กำหนดให้การยื่นขอจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทใช้เพียงหลักฐานการรับชำระเงินค่าหุ้นที่บริษัทออกให้แก่ผู้ถือหุ้นเท่านั้น นายทะเบียนจึงไม่มีโอกาสตรวจสอบได้ว่ากรรมการได้มีการเรียกชำระเงินค่าหุ้นจริงหรือไม่ นอกจากนี้ยังพบประเด็นปัญหาในกรณีที่กรรมการบริษัทเรียกชำระค่าหุ้นครั้งแรกเพียงบางส่วน แต่ยื่นขอจดทะเบียนว่าชำระค่าหุ้นครบถ้วนตามมูลค่าหุ้นแล้ว ซึ่งเมื่อบริษัทได้จดทะเบียนจัดตั้งแล้ว จำนวนเงินทุนซึ่งได้จดทะเบียนไว้นี้ก็จะไปปรากฏอยู่ในหน้าหนังสือรับรองการจดทะเบียนของบริษัทซึ่งบุคคลทั่วไปสามารถขอตรวจสอบและรับรองจากกระทรวงพาณิชย์ได้

ส่วนในกรณีเรื่องการเรียกให้ชำระค่าหุ้นภายหลังจัดตั้งบริษัทนั้น จะพบปัญหาในกรณีที่กรรมการบริษัทเรียกให้ชำระค่าหุ้นครั้งแรกเพียงบางส่วน และต่อมามีการเรียกชำระค่าหุ้นเพิ่ม แต่จำนวนเงินค่าหุ้นที่ผู้ถือหุ้นได้ชำระแล้วกลับไม่ตรงกันกับทะเบียนผู้ถือหุ้นของบริษัท เมื่อบุคคลภายนอก หรือเจ้าหนี้ของบริษัทมาตรวจสอบย่อมจะเข้าใจว่าผู้ถือหุ้นยังคงค้างชำระค่าหุ้นอยู่ จึงเกิดเป็นคดีฟ้องร้องเรียกเงินค่าหุ้นที่ผู้ถือหุ้นค้างชำระ

ปัญหาอีกประเด็นหนึ่งที่เกี่ยวข้องในเรื่องการจดทะเบียนบริษัทนั้น คือเรื่องของการทำรายงานการประชุมเท็จ โดยที่การทำรายงานการประชุมนั้นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดให้มีเพียงประธานที่ประชุมในครั้งนั้นหรือประธานที่ประชุมในครั้งต่อมาลงลายมือชื่อรับรองเอกสารรายงานการประชุมเท่านั้น จึงเปิดโอกาสให้มีการทำรายงานการประชุมเท็จขึ้นโดยไม่มีการประชุมขึ้นจริง นอกจากนี้ บริษัทมักจะให้บุคคลซึ่งเป็นพนักงานของนิติบุคคลนั้นลงนาม

รับรองลายมือชื่อของกรรมการซึ่งลงนามในคำขอจดทะเบียนซึ่งอาจมีข้อความไม่ตรงกับความจริง โดยที่นายทะเบียนไม่สามารถตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ว่าตรงตามที่ได้ยื่นคำขอไว้หรือไม่ และเมื่อนายทะเบียนรับจดทะเบียนแล้ว ทะเบียนบริษัท ตลอดจนเอกสารข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับบริษัทจะถูกเก็บรักษาไว้ที่สำนักทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทซึ่งประชาชนทั่วไปสามารถขอตรวจดูและขอให้นายทะเบียนรับรองความถูกต้องให้ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทะเบียนบริษัทย่อมเป็นเอกสารมหาชน ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 127 ให้สันนิษฐานว่าเป็นของแท้และถูกต้อง

ประเด็นสุดท้าย เรื่องการโอนหุ้น ปัญหาที่พบคือ บริษัทเพียงแต่นำชื่อผู้ถือหุ้นมาจดแจ้งในทะเบียนผู้ถือหุ้น และนำมายื่นที่สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทโดยที่ไม่มีการโอนหุ้นเกิดขึ้นจริง เนื่องจากสำเนาบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นที่บริษัทส่งมายังสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทนั้น นายทะเบียนมีหน้าที่เพียงแต่รับทราบ และเมื่อมีผู้มาขอตรวจสอบนายทะเบียนก็เพียงแต่รับรองว่าข้อความในทะเบียนผู้ถือหุ้นนั้นตรงกับข้อความที่บริษัทได้ยื่นไว้เท่านั้น

จากปัญหาที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าหากประเทศไทยมีระบบเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจเป็นพยานตามกฎหมาย หรือโนตารีในระบบซีวิลลอว์แล้ว จะสามารถช่วยลดปัญหาตรงจุดนี้ได้ เนื่องจากจะทำให้เกิดการพัฒนาระบบรับรองพยานหลักฐานต่างๆ ให้มีชัดเจนและน่าเชื่อถือขึ้น นอกจากนี้หนังสือซึ่งโนตารีได้จัดทำหรือรับรองนั้นมีค่าเป็นเอกสารมหาชนซึ่งศาลรับฟังโดยไม่ต้องสืบพยานเพิ่มเติมอีก จึงช่วยลดคดีข้อพิพาทได้ ทั้งนี้โดยอาจกำหนดให้โนตารีเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐประเภทหนึ่ง ซึ่งตั้งขึ้นโดยอำนาจกฎหมาย เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมในทางป้องกันไม่ให้เกิดข้อพิพาท มีฐานะเป็นผู้ประกอบวิชาชีพอิสระซึ่งมีอำนาจในทางมหาชนภายใต้การกำกับดูแลของสภาวิชาชีพโนตารีในการปฏิบัติงาน รวมทั้งอยู่ภายใต้สอดส่องดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมในเรื่องความชอบด้วยกฎหมายในการปฏิบัติงาน และมีสิทธิเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการให้บริการแก่คู่กรณี